

Orxan Vəli Kanık

ÇOX ŞÜKÜR

BİR İŞ VAR

Hər zaman
bu qədər gözəlmi
bu dəniz?

Hər zaman
beləmi görünür göy üzü?

Hər zaman
bu qədər gözəlmi
bu qapı, bu pəncərə?

Yox, vallah, yox,
Deməli,
bir iş var bu işin içində...

ƏLİ İLƏ ƏHMƏDİN
HEKAYƏSİ

Çox qərribə hekayəsi var
Əli ilə Əhmədin:

Biri kənddə yaşayır,
Biri şəhərdə.
Və hər səhər
Şəhərdəki kəndə gedər,
kənddəki şəhərə...

MÜFTƏ

Müftə yaşayırıq, müftə;
Hava müftə, bulud müftə;
Dərə-təpə müftə;
Yağış müftə, palçıq müftə;
Avtomobillərin
içi yox, çölü müftə;
Kinoteatrların
içi yox, çölü müftə;
Mağazaların
vitrinləri müftə;
Pendir, çörək deyil,
acı şü müftə;
Azadlıq baş bahasına,
əsirlik müftə;
Müftə yaşayırıq, müftə.

Çox şükür,
insan var evdə;
Nəfəs var,
Ayaq səsi var,
Çox şükür, çox şükür.

MAQQAŞLI ŞEİR

Nə atom bombası,
Nə London konfransı;
Bir əlində maqqaş,
Bir əlində ayna -
Vecinə də deyil dünya.

DEYİL

Bilmirəm ki, necə anladım,
Necə, necə, sizə dərdimi.
Bir dərd ki, üreklər acısı,
Bir dərd ki,
düşmənlər başına da gəlməsin.
Eşq yarası desəm, deyil,
Çörək parası desəm, deyil.
Bir dərd ki...
Bir illət ki...
Bir mirət ki...
Tab götürmək mümkün deyil.

* * *

Niyə, niyə liman deyincə
ağlıma dirəklər gəlir,
Niyə, niyə dəniz deyincə
ağlıma yelkənlər gəlir?

Niyə, niyə
Mart deyincə - keçi,
Haqq deyincə - insan
gəlir ağlıma?
Və niyə qoca dəyirmançı,
əstəğfurlah,
şəkk etmədən
inanır Allaha?

Niyə, niyə liman deyincə
ağlıma dirəklər gəlir,
Niyə, niyə dəniz deyincə
ağlıma yelkənlər gəlir?

Və niyə külöklü havalarda
Yağış,
elə hey çöpünə yağır?

BİZİM KİMİ

Əcaba,
bir tank
nə görür yuxusunda
və bir təyyarə
nə düşündür
tək qaldığı zaman?
Həp bir ağızdan
türkü oxumağı
sevməzmi qaz maskaları
Ay işığında?

Və tüfənglərin
mərhəməti yoxdurmu,
heç olmasa, biz insanlar qədr?

CAVAB

Aclıqdan behs edirsən,
Demək ki, kommunistəsən.
Demək ki,
bütün binaları
sən yandırmısan,
İstanbuldakıları da,
Ankaradakıları da...
Vay... Nə donuz imişsən sən!

BAYRAQ

İxtisarla

Ey müharibə meydanında
Ovucları qanımla dolan,
Başı bədənimin altında,
Ayağı qolumun
üstündə qalan
Və cansız halda uyuyan,
insan qardaşım,

Nə adını bilirəm,
Nə günahımı...
Bəlkə eyni ordunun əsgərləriyik,
Bəlkə də, düşmənik, kim bilir...
Bəlkə də, tanıyırsan:
Mən İstanbulda şərqi söyləyəm,
Hamburqda

təyyarə qəzasına uğrayan,
Majinoda yaralanan,
Afinada aclıqdan ölən,
Sinqapurda
əsir düşən adamam.
Alın yazımı mən yazmadım.
Amma, ən azı,
alın yazımı

yazanlar qədr bilirəm
Çiyələkli dondurmanın dadını,
Caz musiqisindəki fərəhi
Və məşhur olmanın əzəmətini.
Sən də nemətləri
pis tanıyırsan, sanıram:

Çay,
Kökə,
Zeytun yağı sürtülmüş enginar,
Mayonezli kəklik,
Bir qədər

Black and White viski...
İnsan qardaşım,
İyirmi illik yürüş
bir güllənin hökmü ilə
Xarkov çöllərində sona yetdi.
Qismət...
Nəsibimiz bu imiş...
Amma bir bayraq
gətirdik buraya qədər.
İnşallah,
daha da irəliyə aparırlar...

DAĞBAŞI

Dağın başından;
Günün - dörd, günün - həsrət,
Axsam olmuş,
Günəş batmış,
İçməyib də nə edəcəksən?

DEDİ-QODU

Kim dilo-dişə salmış məni -
Süleyhaya vurulmuşam deyə?
Kim görmüş, kim,
Elifi öpdüyümü,
Yol kənarında
günün günorta çağı?
Əvvəl Mələhati almışam,
Sonra da Tükəzbanı, eləmi?
Kimin qolunu
çimdikləmişəm tramvayda?
Hə, bir də, guya,
Qalata körpüsünə dadanmışam,
Axsam-səhər demədən ordayam...
Çək,
atam, anam,
bunların üstündən
bir qələm çək...
Bir gün
Nihali bir qayığa mindirib,
Türkü söyləyə-söyləyə
Günəşin doğduğu
yerə gedəcəyəm...

QÜSSƏLƏNİRƏM

Məktub ahıram - qüssələniyəm;
Mey içirəm - qüssələniyəm;
Üsküdümdə
"Kazımın türküsü"nü oxuyurlar -
qüssələniyəm.
Nə olacaq bunun axırı?
Bilmirəm... Bilmirəm... Bilmirəm...

KÖLGƏM

Usandım
İllərdir sürükləməkdən
səni yanımcə,
Bir az da
bir-birimizdən
ayrı yaşayaq -
Sən təkbaşına,
Mən təkbaşına...

GÖZƏL HAVALAR

Məni bu gözəl havalar möhv etdi,
Belə havada

örizə yazdım,
çıxdım işdən,

Belə havada aldığım
sıqaret çəkməyə.
Belə havada aşıq oldum.
Belə havada unutdum
evə duz-çörək aparmağı.
Belə havada şiddətləndi
şeyriyazma xəstəliyim.

Qəraz,
bu gözəl havalar
mohv etdi məni.

HÜRRİYYƏTƏ DOĞRU

Gün doğmamışdan,
Dəniz hələ məsmaviyə
çıxacaqsa yola,
Əllərində kürəkən
bək-bək yapışmaq ehtirası,
İçində bir iş görməyin sevinci,
Gedəcəksən,
Suların çalxalandığı yerdə
Balıqlar çıxacaq qarşına,
Sevinəcəksən.
Toru silkələdikce,
Dəniz gələcək əlinə, pul-pul.
Birdən üfüqdə -
qağaytların ruhlarının
susduğu yerdə
qiyamət qopacaq!
Dəniz qızımı deyirsən,
su pərisimi deyirsən,
Bayramları,
Seyranları deyirsən.
Təllərmi,
Duvaqlarımı deyirsən,
Eheyyy?
Düşünmə ki,
arxada gözləyənin var -
At özünü dənizə!
Dörd yanın hürrüyyət!
Qayıq ol, yelkən ol,
balıq ol, su ol,
Get
gedə bildiyin yerə!

İNTİHAR

Kimse hiss etmədən ölməliyəm,
Ağzımın kənarında
Bir parça qan olmalıdı.
Məni tanımayanlar
"Mütləq birini sevirmiş"
deməlidilər,
Tanıyanlar isə: "Zavallı,
neyləsin, çox səfəlat çəkdi..."
Amma əsl səbəb
Bunların heç biri olmamalı.

BİRDƏN-BİRƏ

Hər şey birdən-birə oldu:
Göy üzü birdən-birə,
gün işığı birdən-birə,
qırmızı birdən-birə,
mavi birdən-birə.

Hər şey birdən-birə oldu:
Burdən-birə
qalxmağa başladı
duman torpaqdan.

Hər şey birdən-birə oldu:

düymə birdən-birə,
tumurcuq birdən-birə,
meyvə birdən-birə.

Hər şey birdən-birə oldu:
oğlan birdən-birə,
qız birdən-birə,
yollar birdən-birə,
səhralar birdən-birə,
pişiklər birdən-birə,
İnsanlar birdən-birə...
Eşq birdən-birə oldu,
Sevinc birdən-birə.

SARI SAÇLI ÇOCUQ

Döyüşə gedən
sarı saçlı çocuq!
Belə gözəl-göyçək də dön;
Dodaqlarında dəniz qoxusu,
Kırpiklərində duz -
Döyüşə gedən
sarı saçlı çocuq!

HƏYAT BELƏDİR ZATƏN

Bu evin bir köpəyi vardı,
tükü qıvrıq-qıvrıqdı,
adı Consondu,
öldü.
Bu evin
bir də bir pişiyi vardı,
adı Maviş,
günlərin bir günü
yoxa çıxdı.
Bu evin bir qızı vardı,
suya getdi,
sudan gəldi,
gəlin oldu.
Bu evin bir kiçik oğlu da vardı,
Sinifdən-sinfə keçdi,
maşallah.
Bu evin, nə deyim,
bu bir il içində
başına gələnlər çox oldu,
acıdan acı, şirindən şirin...
Həyat belədir zatən.

HOU LU-LU

İstəmə mənim də
əcaib isimləri
heç eşidilməmiş
zənci arkaşaqlarım olsun,
Onlarla
Madaqaskar limanlarından
Çinə qədər səfər edim.
İstəmə içlərdən biri
Gəminin göyörtəsində
ulduzlara baxıb,
"Hoy lu-lu" türküsünü
oxusun hər gecə.

Və bir gün qəfildən
birinə
rast gəlmək
istəmə Parisdə...
* * *

Dənizlərimiz var -
günəş içində,
Ağaclarmız var -
yarpaq içində,
Səhər-axşam gedib-gələrik
Dənizlərimizlə
ağaclarmızın arasında.

QATAR SƏSİ

Qorubəm,
Nə bir gözəl var,
ovutsun könlümü
bu şəhərdə,
nə də bir tanış çöhrə.
Bir qatar səsi eşitdimmi,
İki gözüm -
İki çəmə.

SİZİN ÜÇÜN

Sizin üçün, qardaşlarım,
Hər şey sizin üçün,
Gecə də sizin üçün,
gündüz də.
Gündüz gün işığı,
gecə Ay işığı.
Ay işığında yarpaqlar,
Yarpaqlarda marağ,
Yarpaqlarda ağıl,
Gün işığında min bir rəng,
Sarılar da sizin üçün,
pəmbələr də.

Bədənin ovucdakı
yumsaqlığı,
istiliyi,
yuxudakı rahatlıq,
Səhər-səhər
mərhəbalar sizin üçün,
Sizin üçün limanda
yellənən fənərlər,
günlərin adları,
ayların adları,
qayıqların rəngi sizin üçün,
poçtalyonun çantası sizin üçün.
Alınlardan axan tər,
Cəbhələrdə atılan güllə,
Sizin üçün məzarlar,
məzar daşları,

Həbsxanalar,
qandallar,
cdam cəzaları,
Sizin üçün,
Hər şey sizin üçün, qardaşlarım.

ROMANTİKA

Ağlasam, səsimi duyarmısınız
misralarımda?
Toxuna bilərsinizmi göz yaşlarma
əllərinizlə?

Bilməzdim türkülərin
bu qədər gözəl,
sözlərin bu qədər

gücsüz olduğunu,
bu dərdə
düşməmişdən əvvəl.

Bir yer var, bilirəm,
Orda,
Hər şeyi demək mümkündür.
Yaxınlaşıram, yaxınlaşıram...
Amma deyə bilmirəm.

BAYRAM

Bu gün top atılarkən
Evdən qaçıb,
İstiqlal caddəsinə gedəcəyəm,
Qarğalar, nə olar,
Anama deməyin:
Sizə halva alaram,
Kökə alaram, şirniçuşu alaram,
Sizi yelləncəyə mindirərəm,
Alın,
yumru daşım da sizin olsun -
Qarğalar, nə olar,
Anama deməyin.
Bu gün top atılarkən
Evdən qaçıb,
İstiqlal caddəsinə gedəcəyəm.

GÜN OLUR

Gün olur,
Dünyədən yenice çıxış
torların yosun ətrinə

qoşulub gedirəm,
O ada sənin, bu ada mənim.

Dünyələr var, ağılınıza da gəlməz.
Çiçəklər gurultuyla açar,
Gurultuyla qalxar

buğ torpaqdan.
Hələ qağaytlar, hələ qağaytlar,
Zeytun gözələrində tələş, tələş...

Gün olur,
təpədən-dırmağa mavi,
Gün olur,
təpədən-dırmağa günəş,
Gün olur, heç nə, dəli kimi...

QUYRUQLU ŞEİR

Bizimki tutmaz, qardaşım,
Sən ciyərci pişiyi.
mən küçə pişiyi.
Sənin yeməyin qalaylı qabda,
Mənim yeməyim aslan ağzında.
Sən yuxunda eşq görürsən,
Mən sümük.
Amma sənin işin də
asan deyil,
Asan deyil, yəni,
Allahın verdiyi
hər gün quyruq bulamaq.

MACƏRA

Kiçik idim, lap kiçik idim,
Qarmağı atdım dənizə;
Bir ürəşdi.
bir ürəşdi balıqlar -
ənizi gördüm.

Ar çərpələng düzəltmədim,
telli-duvaqlı,
Quyruğu göy qurşağı rəngində.
Uçurtdum havaya -
Göy üzünü gördüm.

Böyüdü, işsiz qaldım,
ac qaldım.

Pul qazanmaq gərəkdirdi.
Girdim insanların arasına.
İnsanları gördüm.

Nə yarıdan keçərəm, nə səndən.
Nə dənizdən, nə göy üzündən.
Amma...
İmkan vermirdi keçim dərdi.

Hazırladı:
DİLSUZ

